

ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ БУДУТЬ ПРОДОВЖУВАТИ ПОРУШУВАТИ ПРАВА УКРАЇНЦІВ, ПОКИ ПАРЛАМЕНТ НЕ СХВАЛИТИТЬ ЗАКОНОПРОЕКТ 2456-Д*, ЩО ЗМОЖЕ ЇХ ЗАХИСТИТИ

*Законопроект №2456-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг»

Будь-які реформи та законодавчі зміни для покращення ставлення фінансових установ до споживачів є неефективними, якщо існує розрив між нормативними актами, з одного боку, і практикою роботи фінансових установ – з іншого.

Закон «Про споживче кредитування» (набрав чинності 10.06.2017) є важливим першим кроком у вирішенні проблем у споживчому кредитуванні. Він заповнив багато прогалин, зокрема, встановивши:

- заборону оманливої реклами «безкоштовних» кредитів,
- обов'язок фінансових установ надавати стандартну письмову інформацію до укладення договору (паспорт споживчого кредиту), та
- обов'язок розкривати реальну (ефективну) річну процентну ставку у рекламі, паспортах, усних консультаціях та договорах споживчого кредиту.

Закон посилив вимоги до договорів про надання додаткових послуг, які можуть вимагатися фінансовими установами (наприклад, договори страхування здоров'я позичальника), та заборонив вимагати укладення договору із конкретною страховою компанією тощо (або надається перелік із щонайменше 3х страхових компаній, або споживач має право обрати будь-яку страхову самостійно).

Так, Закон «Про споживче кредитування» вбачався «на папері» досить ефективним. Але за даними досліджень Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору» (візити методом «таємного покупця» у відділення банків, фінансових компаній та кредитних спілок), є значні розбіжності між нормами Закону та фактичною практикою фінансових установ. Зокрема**:

**Дослідження Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору»

«Споживче кредитування в Україні: будуємо мости між законом та практикою» (друга хвиля) – грудень 2017-лютий 2018 року

(1) реклама безпроцентних кредитів заборонена, але й досі зустрічається – кожен десятий знайдений рекламний матеріал говорив, що кредит надається під 0% або близьку до нуля ставку;

(2) споживач не отримує повну письмову інформацію про кредит (97,6% первинних консультацій), не має змоги порівнювати умови різних фінансових установ та приймати обґрунтоване рішення по кредиту;

(3) реальна річна процентна ставка (РРПС) та загальна вартість кредиту для споживача не зазначаються в документації в письмовому вигляді та неправильно вказуються усно – тільки чверть консультантів зазначили розмір РРПС і тільки в 10% консультацій його можна було знайти у паспорті споживчого кредиту. **Чому споживачу важливо знати РРПС?** Тому що ця ставка включає в себе всі комісії та витрати, які мають бути сплачені фінансовій установі. Консультанти кажуть розмір *номінальної* ставки (яка, як правило, низька – 0,01%), але «забувають» вказати про значні комісії за видачу та місячні комісії, в результаті яких РРПС становить **200% річних і більше**;

(4) поширеною залишається заборонена практика нав'язування страхових полісів, коли позичальники не мають можливості вибрати страхову компанію – жодному таємному покупцю не дали скористатися правом на вибір страхової компанії.

Чому нечесні практики досі зберігаються на ринку споживчого кредитування?

Наразі ніхто з державних органів не контролює ринкову поведінку фінансових установ та не карає їх за порушення прав споживачів фінансових послуг, у т.ч. законодавства на ринку споживчого кредитування.

Від початку Закон «Про споживче кредитування» «йшов у пакеті» із законопроектом **2456-д** «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг». Він надає регуляторам фінансового ринку (НБУ, НКЦПФР, Нацкомфінпослуг) відповідні інструменти правозастосування, включаючи повноваження **перевіряти** додержання законодавства про захист прав споживачів фінпослуг, **розглядати справи** про порушення прав споживачів за їх зверненнями та застосовувати до фінустанов **заходи впливу** (штрафи та інше).

Проте законопроект 2456-д і досі не прийнятий. Тому **регулятори не контролюють виконання** Закону «Про споживче кредитування» та іншого законодавства, що покликане захищати споживачів фінансових послуг (від споживачів страхових послуг до роздрібних інвесторів у цінні папери).

Фінансові установи демонструють низький «добровільний» рівень дотримання норм Закону на практиці – тож регулятори фінансового сектору мають отримати інструментарій для забезпечення «примусового» виконання.

Прийняття законопроекту 2456-д сприятиме **цілісності та прозорості** фінансових ринків, **мінімізуватиме** ймовірність виникнення фінансових пірамід та запобігатиме шахрайству, а також **підвищить довіру населення до фінансової системи України**.